

КОЛОКВИЈУМ ИЗ ОСНОВА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ 1

26. новембар 2023.

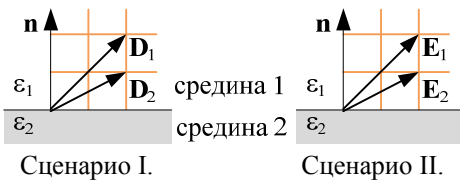
Напомене. Колоквијум траје 150 минута. Није дозвољено напуштање сале 90 минута од почетка колоквијума. Писати искључиво хемијском оловком. Дозвољена је употреба само овога папира и вежбанке, који се морају заједно предати. Вежбанку ставити у овај папир. Питања радити искључиво на овоме папиру, а задатке искључиво у вежбанци. Коначне одговоре на питања и тражена извођења уписати у одговарајуће кућице, учртати у дијаграме или заокружити понуђене одговоре. Одговори без извођења се неће признати. Питања и задаци ће бити прегледани само уколико се налазе на одговарајућим местима. Свако питање носи по 5 поена, а задатак по 20 поена. Употреба калкулатора није дозвољена.

Попунити податке о кандидату у следећој табели. Исте податке написати и на омоту вежбанке.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ						Укупно поена
Група са предавања		Индекс година/број		Презиме и име		
П1	П2	П3	/			
ПИТАЊА				ЗАДАЦИ		
1	2	3	4	1	2	

ПИТАЊА

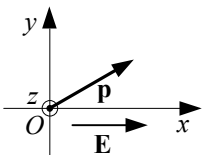
1. На слици су приказани попречни пресеци граничних површи два линеарна диелектрика пермитивности ϵ_1 и ϵ_2 , у два сценарија у којима на граничним површама нема слободних наелектрисања. Вектори $\mathbf{E}$ и $\mathbf{D}$, приказани су у тачкама непосредно уз граничне површи, где индекси 1 и 2 означавају одговарајуће средине. Вектори леже у приказаним равнима и учртани су прецизно у координатном систему са униформном мрежом. (а) Написати који од два сценарија је могућ и (б) за тај сценарио израчунати однос ϵ_1/ϵ_2 .

(а)

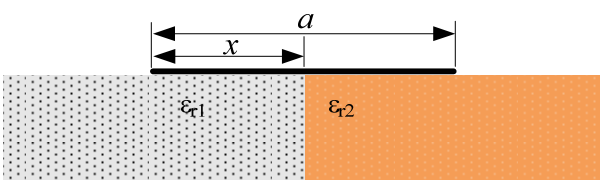
(б)

2. Усамљени крути дипол, електричног момента $\mathbf{p} = 6 \cdot 10^{-30}(\sqrt{3}/2 \mathbf{i}_x + 1/2 \mathbf{i}_y)$ Cm, налази се у страном хомогеном електростатичком пољу $\mathbf{E} = 120 \mathbf{i}_x$ kV/m, као на слици. Израчунати вектор електричне силе на дипол.

3. Полазећи од израза за запреминску густину енергије електростатичког поља у ваздуху, извести израз за укупну енергију поља усамљене проводне лопте полупречника a , наелектрисане наелектрисањем Q .

4. На слици је приказан попречни пресек оптерећеног танког плочастог кондензатора са квадратним електродама дужина ивица $a = 3$ cm. Релативне пермитивности диелектрика су: $\epsilon_{r1} = 2$ и $\epsilon_{r2} = 10$. Дужина до које је први диелектрик увучен у кондензатор је x ($0 \leq x \leq a$), а остатак је испуњен другим диелектриком. Израчунати дужину x , при којој су количине слободних наелектрисања на горњој електроди изнад једног и другог диелектрика једнаке. Занемарити ивичне ефекте.

ЗАДАЦИ

1. (Задатак се ради полазећи од **прве** стране вежбанке.)

У лопти полупречника a расподељена су наелектрисиња тако да је њихова запреминска густина $\rho(r) = \rho_0 \frac{a-r}{a}$, $0 \leq r \leq a$, где је r одстојање посматране тачке од центра лопте, а ρ_0 је константа. Средина је вакуум. Одредити изразе за

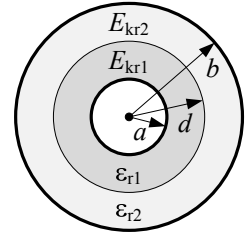
(а) укупно наелектрисиње лопте, (б) **вектор** јачине електричног поља у тачки $A \left(r = \frac{a}{2} \right)$, и (в) напон између тачака A и $B (r = a)$.

2. (Задатак се ради полазећи од **последње** стране вежбанке.)

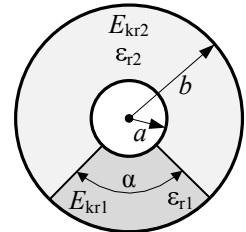
Полупречник унутрашњег проводника коаксијалног кондензатора је $a = 1 \text{ cm}$, а унутрашњи полупречник спољашњег проводника је $b = e^4 \text{ cm}$, где је e основа природних логаритама. Кондензатор је испуњен са два диелектрика релативних пермитивности $\epsilon_{r1} = 3$ и $\epsilon_{r2} = 2$ и електричних чврстина $E_{kr1} = 40 \frac{\text{MV}}{\text{m}}$ и

$E_{kr2} = 30 \frac{\text{MV}}{\text{m}}$. У првом случају диелектрици су постављени коаксијално, као што је приказано на слици 1. У другом случају унутрашњи проводник коаксијалног кондензатора лежи на подметачу од првог диелектрика, чије изводнице заклапају угао α и секу се дуж осе кондензатора, а остатак је испуњен другим диелектриком, као што је приказано на слици 2. Уколико у првом случају до пробоја долази истовремено у оба диелектрика израчунати (а) полупречник раздвојне површи диелектрика, d и (б) одговарајуће највеће подужно наелектрисиње унутрашње електроде кондензатора, Q'_{max} . При подужном наелектрисињању унутрашње електроде $\frac{2}{3} Q'_{\text{max}}$ израчунати

(в) минимални угао α тако да у другом случају не долази до пробоја.

Слика 1.

Слика 2.

Питања и задаци ће бити прегледани само уколико се налазе на одговарајућим местима.

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА И РЕШЕЊА ЗАДАТАКА СА КОЛОКВИЈУМА ИЗ
ОСНОВА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ 1, ОДРЖАНОГ 26. НОВЕМБРА 2023. ГОДИНЕ

ПИТАЊА

1. (a) Могућ је сценарио II. (б) $\frac{\epsilon_1}{\epsilon_2} = \frac{1}{2}$.

2. $\mathbf{F} = 0$.

3. $W_e = \int_V w_e dv = \int_a^\infty \frac{1}{2} \epsilon_0 \left(\frac{Q}{4\pi\epsilon_0 r^2} \right)^2 4\pi r^2 dr = \frac{Q^2}{8\pi\epsilon_0 a}$.

4. $x = 2,5 \text{ cm}$.

ЗАДАЦИ

1. (a) $Q = \frac{\pi\rho_0 a^3}{3}$. (б) $\mathbf{E}\left(r = \frac{a}{2}\right) = \frac{5\rho_0 a}{48\epsilon_0} \mathbf{i}_r$. (в) $U_{AB} = \frac{5\rho_0 a^2}{96\epsilon_0}$.

2. (a) $d = \frac{\epsilon_{r1}}{\epsilon_{r2}} a \frac{E_{kr1}}{E_{kr2}} = 2 \text{ cm}$. (б) $Q'_{\max} = 2\pi\epsilon_0\epsilon_{r1}aE_{kr1} \approx \frac{200 \mu\text{C}}{3 \text{ m}}$. (в) $\alpha_{\min} = \frac{2\pi\left(\frac{2}{3}\epsilon_{r1} \frac{E_{kr1}}{E_{kr2}} - \epsilon_{r2}\right)}{\epsilon_{r1} - \epsilon_{r2}} = \frac{4\pi}{3}$.

- РЕЗУЛТАТИ КОЛОКВИЈУМА ЋЕ БИТИ ОБЈАВЉЕНИ ДО 7. ДЕЦЕМБРА У 20 ЧАСОВА.
- УВИД У ЗАДАТКЕ ЈЕ 8. ДЕЦЕМБРА ОД 19:00 ДО 20:00 ЧАСОВА, У ЛАБОРАТОРИЈИ 95а.

Са предмета Основи електротехнике